

Jens Eide AS
Gauperheia 16
4790 LILLESAND

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
Sak nr. 2015/4193 / FMAAINO

Dato
08.12.2015

Tilsynsrapport - Jens Eide slakteri Rapportnummer: 2015.038.I.FMAA

Hensikten med tilsynet

Fylkesmannen i Aust-Agder kontrollerte Jens Eide slakteri den 9.11.2015. Hensikten med tilsynet var å kontrollere om virksomheten overholdt gjeldende krav fastsatt i, eller i medhold av forurensningsloven og utslippstillatelsen av 23.5.2006.

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten: Jens Eide

Åse Hodne Hørsdal

Paul Kjelsaas

Fra Fylkesmannen: Bjørn Stokke

Ildikó Nordensvan

Fra Lillesand kommune: Steffi Kiedaisch

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten beskriver resultater fra inspeksjonen. Hovedtema for kontrollen var drift av oljeutskiller, håndtering av farlig avfall og kjemiske produkter. Denne rapporten har status som foreløpig. Dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil i rapporten innen to uker etter at rapporten er mottatt, er rapporten å anse som endelig.

Fylkesmannen avdekket 3 avvik under inspeksjonen:

1. Utslippskontrollen er ikke tilfredsstillende dokumentert.
2. Virksomhetens kjemikaliehåndtering er ikke tilfredsstillende.
3. Virksomhetens interkontroll er mangelfull.

Vi ber virksomheten om en skriftlig bekreftelse innen **25. januar 2016** på hvordan avvikene er rettet. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Vi takker for god mottagelse og samarbeid på kontrolldagen.

Med hilsen

Bjørn Stokke
seniorrådgiver

Ildikó Nordensvan
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.
Saksbehandler: Ildiko Nordensvan, telefon: 37017551

1 Informasjon om virksomheten

Ansvarlig enhet: Jens Eide AS	
Organisasjonsnr (underenhet): 886 396 732	Eies av: 886 383 932
Telefon: 37 27 09 66	

Kontrollert anlegg

Navn: Jens Eide slakteri	Anleggsnr: 0906.0042.01
Besøksadresse: Gaupemyrheia 16, 4790 Lillesand	
Kommune: Lillesand kommune	Anleggsaktivitet: 10.110 - Bearbeiding og konservering av kjøtt

2 Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Tilsynet var varslet den 25. september 2015.

Lillesand kommune deltok i tilsynet. Kommunen har påslippsavtale med Jens Eide slakteri, datert 12.9.2006.

Hovedtema for kontrollen var:

- Utslippskontroll/måleprogram.
- Avløpsledning/avløpsnett.
- Håndtering av kjemikalier.
- Avvikshåndtering.
- Håndtering av avfall.
- Miljørisikovurdering.

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

3 Definisjoner

Avvik: manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

4 Oppfølging etter kontrollen

Jens Eide AS plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må Jens Eide AS innen 25. januar 2016 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Fra 1. januar 2016 blir Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder slått sammen til ett felles embete. Det nye embetet vil hete **Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder**.

Ny felles postadresse er: Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, postboks 788 Stoa, 4809 Arendal.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (fmavpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, miljøvernavdelingen.

5 Vedtak om kontrollgebyr

Fylkesmannen er pålagt å kreve gebyr for gjennomførte inspeksjoner i virksomheter etter forurensningsloven, jf. forurensningsforskriftens kap. 39 "Gebyr til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven".

Ved kontroll i virksomheter med tillatelse skal det betales gebyr etter faste satser basert på virksomhetens risikoklasse. Risikoklasse er fastsatt i tillatelsen. Jens Eide slakteri har utslippstillatelse og er plassert i risikoklasse 3. Dette innebærer at virksomheten skal betale kr 12 200 i gebyr for den gjennomførte kontrollen, jf. forurensningsforskriften) § 39-6. Siden gebyrstørrelsen følger av vedtatt risikoklasse, er gebyrstørrelsen ikke et vedtak som kan påklages.

Miljødirektoratet vil oversende faktura med innbetalingsblankett.

6 Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten. (jf. offentligloven).

Kopi av rapporten sendes til:

- Lillesand kommune

7 Avvik

Det ble funnet 3 avvik under Fylkesmannens kontroll:

Avvik 1: **Virksomhetens utslippskontroll er ikke tilfredsstillende.**
Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd pkt. 7 og utslippstillatelse av 23.5.2006 pkt. 2.1

Kommentar

Observasjoner

- Jens Eide slakteri sitt måleprogram består av kun en tidsplan og en enkel beskrivelse for prøveuttaking av avløpsvann for organisk stoff, målt som biologisk oksygenforbruk (BOF). Prosedyre for pH-måling er ikke beskrevet. Prøvetakingsprosedyren beskriver ikke hvordan prøver skal oppbevares og leveres videre. Slakteriet mangler et fullstendig måleprogram som sikrer representativ prøvetaking.
- Ved tilsynet ble det opplyst at det ikke blir gjennomført omrøring i prøvetakingskummen før start av prøvetaking, og at virksomheten ikke har vurdert tidspunkt for prøvetaking i forhold til utslippsmengde.
- Det ble opplyst at prøvene oppbevares ca. et halvt år før analyse. Denne praksisen er uheldig siden analyseusikkerheten øker for organisk stoff med oppbevaringstiden.
- Analyseresultater er ikke vurdert regelmessig under prøvetakingsperioden pga. den lange oppbevaringstiden for prøver. Det er dermed umulig å reagere og foreta tiltak fortløpende dersom verdiene er for høye. Lillesand kommune får heller ikke tilsendt måleresultatene.
- Virksomheten har ikke egen vannmengdemåler og vannforbruket er estimert. Dette innebærer stor usikkerhet for utslippsmengde.
- Virksomheten kunne ikke fremvise dokumentasjon på fettavskiller. Virksomheten kjenner ikke til/kunne ikke dokumentere om fettavskiller fungerer som den skal. Bl.a. er tilstanden på fettavskilleren, eller oppholdstid for avløpsvannet i fettavskilleren ikke dokumentert.

Kommentar til regelverket

Måleprogrammet skal omfatte målemetode og prøvetakingsmetode, utvalgelse av måleperioder samt beregningsmodeller og utslippsfaktorer som benyttes. Som en del av måleprogrammet skal det også foreligge rutiner for kalibrering, vedlikehold og renhold av utslippsrelatert utstyr (også prøvetakingsutstyr).

Vi minner også om at prøvetaking skal utføres etter Norsk standard eller CEN-standard i henhold til tillatelsen.

Virksomheten må kvalitetssikre utslippsmålingene og dokumentere at utslippskontrollen er representativ. Dette innebærer bl.a. at virksomheten skal ha kjennskap til utslippsmengde, inkludert avløpsmengden og de øvrige utslippsstoffene.

Ansvarlig for prøvetaking må ha tilstrekkelig kunnskap om prøvetaking, inkludert oppbevaring av prøver. Dette skal dokumenteres f.eks. i en opplæringsplan.

Det er også viktig at virksomheten etablerer rutiner for drift og vedlikehold av fettavskilleren. Her må virksomheten også dokumentere bl.a. oppholdstid, temperatur som viser at fettavskilleren fungerer etter hensikten. Tilstandsrapport skal være tilgjengelig.

For øvrig viser vi til faktaarket TA-2748/2010 fra Miljødirektoratet om *forventninger til industriens utslippskontroll* og veileder til måleprogram, *Industrielle måleprogram (M-6/2013)*, som kan lastes ned fra Miljødirektoratets hjemmeside (under publikasjon). Her er det beskrevet detaljert hva et måleprogram skal omfatte. Vi viser også til vår brev av 18.9.2012 med vedlagt inspeksjonsrapport der vi presiserte at slakteriet skal etablere bedre rutiner for prøvetaking av prosessavløpsvann og rapportering.

Oppfølging

Vi forventer at virksomheten utarbeider et måleprogram som sikrer representativ prøvetaking. Kopi av måleprogram skal sendes til Fylkesmannen innen fristen. Skriftlig rutine for opplæring for prøvetakingsprosedyre og/eller opplæringsplan skal oversendes til Fylkesmannen innen svarfristen. Vi forventer at det også etableres rutiner for drift av fettavskilleren.

Avvik 2: Virksomhetens kjemikaliehåndtering er ikke tilfredsstillende.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd pkt. 7 og Lov om kontroll med produkter og tjenester (produktkontrollloven) § 3, aktsomhetsplikt og Forurensningsloven § 7 fare for forurensning

Kommentar

Observasjon

Kjemikalier var lagret i rom med sluk med avrenning til kommunalt nett og uten oppsamling.

Kommentar til regelverket

Virksomheten skal lage rutiner for håndtering av kjemikalier. Instruksjoner skal beskrive bl.a. hvordan kjemikalier lagres og håndteres. Vi minner om at kjemikalier må lagres slik at det ikke oppstår fare for forurensning, dvs. miljøfarlige kjemikalier skal ikke lagres i et rom med tilgang til sluk/avløp og/eller virksomheten må vurdere om kjemikaliene skal plasseres i sikkerhetskar, i tilfelle lekkasje.

Oppfølging

Vi forventer at virksomheten forbedrer håndtering av kjemikalier og sender kopi av rutine for kjemikaliehåndtering til Fylkesmannen innen fristen.

Avvik 3: Virksomhetens interkontroll er mangelfull.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, § 5, annet ledd pkt. 6 og 7, Forurensningsloven § 7 fare for forurensning samt utslippstillatelse av 23.5.2006 pkt. 9.

Kommentar

Observasjoner

Om mangelfull miljørisikovurdering

Virksomheten har utarbeidet en miljørisikovurdering for ytre miljø etter tilsyn i 2011. Denne risikovurderingen er imidlertid ikke fulgt opp med handlingsplan (dvs. etterfølgende risikoreducerende tiltak).

Under befaringen har vi avdekket forhold som burde ha vært med i risikovurderingen:

- lagring av kjemikalier i rom med sluk i golvet,
- vurdering av vaskekjemikalier som går i avløpet og ev. kan påvirke renseseffekten i fettavskiller,
- vurdering og kartlegging av avløpsledningsnett,
- vedlikehold av fettavskiller,
- avfallshåndtering og
- gjødselhåndtering.

Om mangelfull rutine for gjødselhåndtering

Ved tilsynet kunne virksomheten ikke fremvise skriftlige rutiner for gjødselhåndtering i fjøset og i gjødselkummen. På tilsynsdagen ble det ikke fremvist avtale med mottaker for gjødsel.

Om mangelfull oversikt over avløpssystem

Slakteriet hadde oversikt over avløpssystemet og denne ble vist frem ved tilsynet. Denne oversikten var ikke fullstendig. Vi merket oss ved tilsynet at det var en rist på utsiden av slakteriet for å lede bort overvann fra området. Virksomheten kunne ikke forklare om dette vannet ble ledet til avløpsnett eller til overvannssystemet.

Kommentar til regelverket

Når det gjelder miljørisikovurdering skal det foreligge en systematisk kartlegging av prosesser og aspekter som kan påvirke ytre miljø. På bakgrunn av kartleggingen skal virksomheten vurdere konsekvenser og lage en handlingsplan for å redusere risiko. Handlingsplanen skal presisere tidsfrister, og hvem som er den ansvarlige for å gjennomføre forebyggende tiltak.

Virksomheten skal ha «rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen», i henhold til interkontrollforskriften. Dette betyr at virksomheter skal ha skriftlige prosedyrer for arbeidsoperasjoner som har betydning for ytre miljø. Renhold av fjøset og gjødselhåndtering er slike arbeidsprosesser, og for å sikre riktig håndtering av gjødsel skal det lages skriftlig rutine for spyling og renhold av fjøset.

Forurensningslovens § 7 setter bl.a. krav til gjennomføring av tiltak når forurensning har oppstått eller når det er fare for forurensning. Når det gjelder gjødselhåndtering anser Fylkesmannen det som nødvendig at virksomheten til enhver tid har avtaler om spredeareal

for gjødsel, eventuelt at det finnes dokumentasjon på at gjødsel er levert til anlegg som er godkjent av Fylkesmannen og jordbrukssjefen i kommunen.

Det er viktig at virksomheten har oppdatert oversikt over avløpsrør, kummer og overvannsledning. Virksomheten må gjennomføre kartlegging og ha rutiner for vedlikehold av utstyr, tanker og ev. pumper for å forebygge utslippshendelser. Det er naturlig at virksomheten til enhver tid har oppdatert ledningskart over avløpsnett som inngår i bedriftens internkontrollsystem. Det er tilgjengelig flere metoder for å kartlegge avløpsnett og ev. lekkasje (se på hjemmeside til Norsk Vann: www.norskvann.no).

Oppfølging

Vi forventer at virksomheten utarbeider skriftlig rutine for gjødselhåndtering. Miljørisikovurdering må oppdateres med tilhørende handlingsplan. Kopi av rutine og miljørisikovurdering skal sendes til Fylkesmannen innen fristen. Kopi av avtale med bonde som vil motta gjødsel skal sendes til Fylkesmannen. Videre ber vi om at slakteriet sender oppdatert kartlegging av avløpssystemet, inkludert rutiner for vedlikehold innen fristen.

8 Andre kommentarer

Varslingsplikt til Fylkesmannen

Virksomheten hadde i 2014 et uhell der forurenset vann fra gjødseltank rant ut til renseanlegget til Agder OPS Vegselskap. Saken ble varslet til Lillesand kommune og virksomheten skrev avviksmelding om dette. Fylkesmannen fikk melding om hendelsen etter forespørsel. I henhold til utslippstillatelsen skal virksomheten varsle Fylkesmannen om akuttutslipp. Det fremkom ved tilsynet at slakteriet nå har etablert rutine for varsling av akutte hendelser. Vi tar dette til etterretning.

Under tilsynet ble utslippshendelsen diskutert og virksomheten redegjorde for tiltak for å hindre liknende hendelser igjen. Fylkesmannen understreker likevel at slakteriet er pliktig til å vurdere forurensningsfare fra virksomheten og gjennomføre forbyggende tiltak for å redusere risiko, kontinuerlig, (se også kommentar til avvik 3, miljørisikovurdering).

Fylkesmannen vil også presisere at gjødsel skal lagres slik at det ikke medfører fare for forurensning. All avrenning som kan være forurenset skal ledes til kommunalt renseanlegg gjennom virksomhetens sil og fettavskiller samt målekum.

Om endring av tillatelse

Fylkesmannen mener at det er behov for at Jens Eide AS får endret utslippstillatelse etter forurensningsloven. Jens Eide AS har en tillatelse som er datert 23.6.2006, men opprinnelig tillatelse tilhørte Gilde Agro fellesslakteri, datert 20.06.1988 med endringer 16.08.1993 og 21.05.1999. Tillatelsen er relativt gammel og inneholder krav som ikke er tilpasset dagens regelverk. Fylkesmannen vil derfor oppdatere tillatelsen, d.v.s. skrive inn i tillatelsen de endringer som følger av relevante forskrifter. Det er også behov for presisering av avfallshåndtering og gjødselhåndtering.

Fylkesmannen kan ta initiativ til en full revisjon av en tillatelse når den er eldre enn 10 år. 10-års-regelen følger av forurensningsloven § 18 tredje ledd, hvor det heter at tillatelser i alle tilfeller kan tilbakekalles eller endres når det har gått 10 år eller mer.

Endring av utslippstillatelser blir hjemlet i § 18 i forurensningsloven.

9 Regelverk

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) blant annet § 7 første ledd/andre ledd og § 29,
- Lov 19. juni 1970 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven),
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften),
- Forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) kapittel 11 om farlig avfall,
- Forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften),
- Utslippstillatelse av 23.5.2006.

Informasjon om regelverk finner du på www.miljodirektoratet.no og www.regelhjelp.no